

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
JIZZAX FILIALI

**KOMPYUTER ILMLARI VA
MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN TO'PLAMI**

**18-19-OKTABR
2024-YIL**

2-QISM

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANIB TALABALARDA KASBIY KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Tagayev Odil Nurmuminovich

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya. Ushbu maqolada iqtisodiyot yo'nalishlarida tahsil olayotgan bo'lajak iqtisodchi mutaxassislarning kasbiy kompetentligini oshirishda o'quv jarayoni takomillashtirish choralari va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'llari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar. Raqamli iqtisodiyot, iqtisodchi, talaba, mutaxassis, iqtisodiyot, yo'nalish, iqtisodiy soha, jamiyat.

Axborotlashtirishning milliy tizimini shakllantirishda, iqtisodiyot va jamiyat hayotining barcha sohalarida zamonaviy raqamli texnologiyalar (kompyuter texnikasi va telekommunikatsiya) vositalarini ommaviy ravishda joriy etishda hamda ulardan foydalanishda, soha mutaxassislari axborotga ortibborayotgan talab-extiyojlarini yanada to'liqroq qondirish, jahon axborot hamjamiyatiga kirishda hamda jahon axborot resurslaridan bahramand bo'lishni kengaytirishda raqamli texnologiyalardan foydalanib o'qitish katta ahamiyat kasb etadi. Ta'limda talabalarga raqamli texnologiyalar fundamental nazariy bilimlarni berishga qaratiladi, tizimda asosan texnik va dasturiy vositalar qo'llaniladi.

Respublikamiz milliy iqtisodiyoti tarmoq va sohalariga raqamli texnologiyalarini joriy etish borasida amaliy ishlar O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risidagi" Qonuni asosida olib borilmoqda. Quyidagi jadvalda asosiy vazifalarni sanab o'tamiz.

T/r	Vazifalar
1	Raqamli iqtisodiyotni raqamlashtirish sohasidagi davlat siyosati axborot resurslari, axborot texnologiyalari va axborot tizimlarini rivojlantirish hamda takomillashtirishning zamonaviy jahon tamoyillarini hisobga olgan holda milliy axborot tizimini yaratish;
2	Har qanday iqtisodiy sohada axborotni erkin olish va tarqatishga doir konstitutsiyaviy huquqlarini amalga oshirish, axborot resurslaridan erkin foydalanilishini ta'minlash;
3	Davlat iqtisodiy soha organlarining axborot tizimlari, tarmoq va hududiy axborot tizimlari, shuningdek, yuridik hamda jismoniy shaxslarning axborot tizimlari asosida O'zbekiston Respublikasining yagona axborot makonini yaratish;
4	O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni barqaror rivojlanish shartlari xalqaro axborot tarmoqlari va Internet jahon axborot tarmog'idan erkin foydalanish uchun sharoit yaratish;
5	Davlat axborot resurslarini shakllantirish, axborot tizimlarini yaratish hamda rivojlantirish, ularning bir-biriga mosligini va o'zaro aloqada

	ishlashini ta'minlash;
6	Raqamli iqtisodiyot uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining zamonaviy vositalari ishlab chiqarilishini tashkil etish;
7	Axborot resurslari, xizmatlari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bozorini shakllantirishga bor kuch va e'tiborni qaratgan holda ko'maklashish;
8	Sohaga doir dasturiy mahsulotlar ishlab chiqarish rivojlantirilishini rag'batlantirish;
9	Hususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish, investitsiyalarni jalb etish uchun qulay sharoit yaratish;
10	Iqtisodiy sohaga oid kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish, ilmiy tadqiqotlarni rag'batlantirish

“O‘zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to‘g‘risida” Qonuni axborot kommunikatsiya texnologiyalari asosida tadbirkorlik faoliyatini yo‘lga qo‘yish uchun katta turtki bo‘ldi. O‘zbekiston Respublikasida dasturiy mahsulotlari bozorini shakllantirish borasida bir qator amaliy ishlar olib borilmoqda. Bizning tadbirkorlar ham dasturiy mahsulotlarni ishlab chiqish va eksport qilishi mumkin, buning uchun umumiy sharoitlar, intellektual va potentsial salohiyatlar yetarlidir. Axborat faoliyati milliy iqtisodiyot sohasi bo‘lib, axborot mahsulotlari va xizmatlarini ishlab chiqish va qayta ishlab iste’molchilarning bu boradagi talabini qondirish bilan shug‘ullanayotgan tadbirkorlikning bir shaklidir. Axborat almashish mahsulotlaridan bu elektron platformalardir. Raqamli texnologiyalar barcha sohalarda o‘z yorqin ifodasini topgandek ta’limda ham o‘z o‘rniga ega va muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta’limning ijtimoiy mazmuni aloqa texnologiyasining muhim elementidir. Asosan, ijtimoiy mavjudlik - bu kompyuter tomonidan o‘rnatilgan aloqalarda shaxsni qabul qilish darajasi. Ijtimoiy hamkorlik talabalarga o‘z e’tiqodlarini sinash va himoya qilish imkoniyatlarini beradi, shu bilan birga boshqa talabalarning imkoniyatlarini o‘rganish orqali mavzu bo‘yicha tushunchalarini kengaytiradi. Binobarin, ijtimoiy mavjudlik masofaviy ta’lim tizimlarining muvaffaqiyatini belgilaydi; - o‘qituvchi masofaviy ta’lim tizimining samaradorligida asosiy rol o‘ynaydi.

O‘qituvchining texnologiyaga bo‘lgan ijobiy munosabati, o‘qitishning interaktiv uslubi va ma’ruzalarni o‘tkazishda texnologiyani nazorat qilish talabaning masofaviy kursni tanlash motivatsiyasiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Shunday qilib, o‘qituvchining xususiyatlari asosan talabalarning masofaviy ta’lim tizimini qabul qilishini belgilaydi. Kelajakda jahon ta’limi makonida masofadan o‘qitishning rivojlanishi xohlagan inson dunyoning istalgan nuqtasida talab qilinadigan har qanday fan bo‘yicha xohlagan ta’lim muassasasining ta’lim dasturini o‘rganish imkoniyatini yaratishga qaratilgan. Ushbu yondashuv masofali o‘qitish tobora ko‘proq mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishining harakatlantiruvchi kuchi sifatida qaralishi bilan izohlanadi. Masofaviy ta’limni keng joriy etilishidan iqtisodiy kutishlarning jiddiyligi, shuningdek, Novel, Microsoft, IBM, Apple, DEC, Sun va boshqa taniqli kompyuter kompaniyalari dunyodagi eng yirik ta’lim dasturlarini ishlab chiqishda ishtirok

etayotganligi ham shundan dalolat beradi. Oliy ta'lim muassasalari tomonidan to'plangan xorijiy tajriba ko'rsatganidek, o'qitish jarayoni samaradorligini oshirish uchun kompyuter telekommunikatsiyalaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir, bu quyidagilarga imkon beradi:

- har qanday vaqtda masofadan turib ma'lumotni qanday shaklda va hajmda tezkor uzatish;
- interfaol va tezkor mulohazalarni amalga oshirish, ularsiz masofaviy ta'lim jarayoni o'z-o'zini tarbiyalash jarayoniga aylantiriladi;
- turli xil ma'lumot manbalariga kirishni ta'minlash;
- turli mamlakatlarning ishlanmalarini o'z ichiga olgan qo'shma telekommunikatsion ta'lim loyihalarini tashkil etish;
- har qanday tegishli mavzu bo'yicha ma'lumotni elektron konferentsiyalar orqali so'rab olish;
- ta'lim muassasasida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar sifatini boshqarish samaradorligini aniqlash maqsadida nazorat tadbirlarini o'tkazish.

Raqamli asrda elektron platformalar hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Bukungi kunda juda ko'plab platformalar mavjud bo'lib ular iqtisodiy sohalar va xizmat ko'rsatish yo'nalishlariga nisbatan taramoqlanadi. Masalan, ijtimoiy media platformalaridan tortib elektron tijorat platformalarigacha raqamli makon maqomida muloqot qilish, xarid qilish, axborat almashish va biznes yuritish uslubimizni o'zgartirdi.

Platformalarning xususiyatlariga quyidagilar kiradi:

1. Ko'p qirrali bozorlar: platformalar bir nechta tomonlarni birlashtiradi va ular o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni osonlashtiradi. Misol uchun, ijtimoiy media platformasi foydalanuvchilarga do'stlari va oilasi bilan bog'lanish imkonini beradi, shu bilan birga biznes uchun reklama va maqsadli auditoriyaga erishish uchun joy beradi.

2. Tarmoq effektlari: Ko'proq foydalanuvchilar qo'shib, bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'lganda platformaning qiymati ortadi. Bu tarmoq effekti sifatida tanilgan va platformalar uchun o'sishning asosiy omili hisoblanadi.

3. Ma'lumotlarga asoslangan dizayn: Platformalar foydalanuvchi xatti-harakatlari, afzalliklari va o'zaro ta'siri haqida katta hajmdagi ma'lumotlarni yaratadi. Ushbu ma'lumotlar platformaning dizayni va funksionalligini yaxshilash, shuningdek, biznes olamidagi qaror va yangiliklardan xabardor qilish uchun ishlatiladi.

4. Innovatsiyalar: platformalar ko'pincha texnologik innovatsiyalarning boshida turadi va an'anaviy tarmoqlarni buzish qobiliyatiga ega. Masalan, elektron tijorat platformalari mahsulot xarid qilish va sotib olish uslubimizni o'zgartirdi, bozor platformalari esa tengdoshlar bilan savdoning yangi shakllarini ishga tushirdi.

Xulosa qilib aytganda, platformaning umumiy ma'nosi bir nechta tomonlarni birlashtiradigan va o'zaro ta'sirlar va tranzaktsiyalarni amalga oshirishga imkon beruvchi raqamli va jismoniy makonlarning keng doirasini o'z ichiga oladi. Platformalar o'ziga xos xususiyatlarga va biznes modellari ega bo'lib, ular bizning muloqot qilish, xarid qilish va biznes yuritish uslubimizni o'zgartirdi. Biroq,

platformalar jamiyat va iqtisodiyotdagi rolini shakllantirishda davom etadigan yutuq va kamchiliklar, muammolar va qoidalarga duch keladi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi PF-5847-son Farmoni // <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>
2. Turakulov O.X. Axborotlashtirilgan ta'lim muhitida ta'limni boshqarish. O'quv-metodik qo'llanma. – T.: Fan va texnologiya, 2010, 156 b
3. Halimboyev J., Turakulov X.A., Haydarov M., Hasanboeva O., Usmonov N. Pedagogika fanidan izohli lug'at. – T.: Fan va texnologiya, 2009, 672 b. (173-b)
4. Ashurova D., Yuldoshev Z. Ta'lim tizimida innovatsion va axborot texnologiyalarini qo'llash-zamon talabi // Xalq ta'limi. IMJ. – T., 2006. – №1. – B. 16-17
5. Turakulov X.A., Turakulov O.X. Intellektuallashtirilgan o'qitish tizimlari negizida bo'lajak o'qituvchilarni intellektual faoliyatga tayyorlash. Monografiya. – T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot – matbaa uyi", 2020, 224 b.]

ENSURING ECONOMIC GROWTH AND INCREASING POPULATION INCOME

Tirkashev Ulug'bek Marif ugli

Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan

tirkashevulugbek3989@gmail.com

Annotation: This article describes the role of increasing the income of the population, improving the mechanism of increasing incomes in poverty reduction, increasing the entrepreneurial activity of the population and improving the business environment.

Effective coordination of the activities of public administration bodies, non-governmental organizations, proposals and recommendations on the development of criteria for determining the level of poverty and assessment methods, the normative framework of minimum standards of social security and poverty reduction.

Key words: income, poverty reduction, laws and regulations, foreign experience, governing bodies, entrepreneurship, business, statistics, efficiency, economic growth, consumer basket, labor market.

The consequentialism of reforms in sectors and sectors during the period of economic reforms is reflected in the socio-economic development of the regions and the improvement of the lifestyle of the population. Achieving economic growth is expressed in the country's production capabilities and in the way of life of the population, leading to the end of the problem of poverty, which as a social issue manifests itself in almost all economic systems. In our country, the socio-economic development and the improvement of the standard of living of the population are